

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Ի Զ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Դ Խ Ն Դ Ի Ո Յ

Ը Ն Կ Ե Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Բ Շ Ա Բ Ո Ւ Ն Ե Ա Յ

1814.

16. 18. 20. 22. 24. 26. 28. 31. Մ Ա Ր Տ :

Փ Ր Ա Ն Ս Ա .

Փարեւ . 25 Փետրեալի :

Փետրվարի 24ին Նաբոլեօն կայսրը ըրաւ աս հետեւեալ վճիռները :

1. Տանկի մէջ առնուի ան Փրանսիացիները՝ որ մտան դաշնակցաց ծառայութե մէջ , և կիմ ուրիշ պատճառներով գացին միացան դաշնակցաց բանակին հետ երբոր թշնամին ոտք կոխեց մեր սահմաններուն մէջ սկսեալ դեկտեմբերի 20էն 1813 :

2. Աս ցանկի մէջ զըտնրված անձինքները շուտով բռնրվին ու յանձնրվին մեր արգարութե ատեաններուն , ու դատապարտվին հաստատեալ ու որոշեալ օրէնքներուն կէօրէ , և իրենց ունեցածը չունեցածը ծախվի ու տէրութե երթայ :

3. Ո՞ւ իցէ Փրանսիայ որ թշնամին տիրապետած քաղաքներուն մէջ առնու վրան նշան կիմ պատիւ առջի Փրանսիացի թիւրուէ , սեպկի իբրև մատնիչ , և յանձնրվի զինուորական ատեանին և սպանվի իբրև մահապարտ , նմանապէս ասոնց ունեցած չունեցածը գրաւէ տէրութիւն : Ըրաւ մէկ վճիռ մընալ Աուպի քաղաքատնին վր , որ ձգեց իրեն սահմանէրը , մանաւանդ Նօթէնթը յառաջ քան զդաշնակիցները հոն հասնիլը , և դէռ կրկենային հանտեղը Փրանսիայի զօրքը ինքը փախաւ զնաց , ու ետքը նորէն չի

դարձաւ իրեն տեղը տէի , ձգեց վանի իրեն պաշտօնէն ու տեղը մէկ ուրիշը դրաւ :

Պարոն Լայնէն՝ էր անոնցմէ մէկը որ ընտրված էր օրինադրական ատեանէն քննելու ու առաջարկելու համար Փրանսիացի տէրութե , դաշնակցաց դեկտեմբերի 1ին 1813 առաջարկած խաղաղութե յօդուածները : Երբոր գումարեցաւ օրինադրական ատեանին ժողովքը՝ լսելու համար աս առաջարկութեները դաշնակցաց , աս վերի յիշած Պարոնը ըսկաւ բացաարել սկզբունքները որ կը պարունակէին դաշնակցաց առաջարկութեներուն մէջ . և սկսաւ գովել ըսելով թէ ասոնք խիստ շատ խաղաղութե ու հանգստութե յոյս կուտան Փրանսիայի ազգին , և թէ ամ տէրութե և ժողովուրդը կը փափաքին այսպիսի առաջարկած խաղաղութե , և կայսրը պէտք է հաւանի ասոնց , զերէմ դաշնակիցները չէն ուղեր որ մեծնայ այնչափ կայսեր տէրութեը՝ վախնալով չըլլայ թէ աս մեծութե ուրիշ անհանգստութի հասցընէ , ուրեմն խոհեմութե կը ցըցընէ որ հաւանիլը այսպիսի առաջարկութե՝ Փրանսիայի ու անոր կայսեր ապահովութե համար , և անատենը միայն կը ընայ յուսացիլ թէ Փրանսիացի ազգը օգնէ մեզ՝ թէոր առաջարկվի անոնց հին Փրանսիացի տէրութե սահմաններուն պաշտպանութե :

Անատենը մէկէն ոտք ելաւ Մասսաի տուն դան ու ըսաւ Պարոն Լայնէին համար , օրէնքէ

քէ դուքս է առջի ատենաբանը՝ ցրցընելով թէ աղէկ չիխօսեցաւ . անատենը պատասխան տրվաւ մասխարայ ընելու կերպով Պարոն Լայնէն ըսելով, իրաւ արժանի չեմ առկից ետև օրինաց պաշտպանուէ՝ ղերեմ աղգային ազատուէ դեմ խօսեցայ: Երբոր աս վիճաբանութի մէջ էին անոնք, ներս մտաւ Նաբօլէօն կայսրը անձամբ ու յանդիմանեց զասոնք ըսելով. ձեր այդպիսի հակառակութիւ՛ աւելի պատճառ կը լսաք Փրանսայի կործանման, ք թէ պատերազմները՝ որ չիկըցանք վատարկիլ նաև բուն Փրանսայի երկրին մէջ. դուք պատճառ կը լսաք այսպիսի դործքով, որ Փրանսան կորսընցընէ իրեն փառքը ու բարութիւնը որ ես ամ կերպով կը ջանամկոր պահելու, աս ըսաւ ու հեռացաւ ասոնցմէ ու սրահին մէջ քալելով կըխօսէր, բայց խիստ շատ ալավերայ եղած էր աս բաներուս վրայ:

Օրինադրական ատենանէն խելմը անձինք բռնըվեցան բանոր դըրվեցան՝ որ կողգէին փախչելով հեռանալ Փարէզէն . կերևնայ թէ ասոնց մէջնէ նաև Պարոն Լայնէն:

Թրոս . 15 փետրւարի:

Փետրվարի 9 ին Նեմցէի կայսրը հասաւ աս քաղաքը՝ ուրտեղ էր Մոսկովին կայսեր ու Պոլսէի թիւորին մեծ բանակները. հոն էր նմանապէս Բրինչիբէ Էլաուդձէմպէսկը Նեմցէին մեծ բանակովը: Աս Տէնէսալը ինտըրվարի 10 ին սկսաւ առաջ դալել դէպի Փարէզ: Փարէզի մէջ շատ շիտթութիւն ու խռովութիւն ինկերէր դաշնակցաց այսչափ մեծ տենալուն պատճառաւ. շատ ջանացին ժողովուրդեան սիրտը հանգստացնել սուտ խապարներով բայց չիկըցան: Աս միջոցին Ճուզէբէ Նաբօլէօնի եղբայրը որ թաղաւոր եղած էր Սպանիայի, դարձերէր անկից ու եզերէր Փարէզու մէջ Տեղակալ Նաբօլէօն կայսեր տեղը:

Բրինչիբէ Էլաուդձէմպէսկը Նեմցէի Տէնէսալին յորդորանաց խաղիւր որ յառաջ քան Ճամբայ ելլաւ Թրոսան Նեմցէի քանալը, հրապարակեց քանալն մէջ:

Ով զինուորներ:

Մեր յաղթական բանակը եկաւ հասաւ Փրանսային էն կէօպէկը. աս տեղուանքներու ժողովուրդները սիրով են մեր հետը, ուրեմն զանոնք միայն պիտոր թշնամի սեպենք՝ որոց ձեռքը ղէնք կըտեսնանքնէ. լսեցի որ մէկ քանի անգամ զինուորները ծածուկ իրենց զիւաւորներէն նեղութիւն հատուցերեն անմեղ ու զմեզ սիրով ընդունող քաղաքացիներուն, անոր համար կըհրամայեմ

հանդիստ ու իրենց պատուով վարվի իւրաքանչիւր զինուոր, արդէն իմացուցի ձեզի երբոր Փրանսա ոտք կոխեցինք նէ, բայց հիմայ տահա սրիւր հրամանով կըպարտաւորեմ:

Ասկից ետև ո՛ր է իցէ զինուոր թէ որ աւերաւութիւնը ընէ քիջացիներուն դէմ կամ յափշտակութիւն կամ ինչ է իցէ բռնութիւն, առանց զանցառութիւն բերվի զինուորական ատենանին առջևը և ըն արդար վճռոյ օրինաց մէկէն ըսպանվի, անոր համար կըհրամայեմ ամիկն դուռդերուն զօրապետաղը որ ամ զգուշութիւն հոգ տանին իրենց զինուորներուն վրէ որ չընեն մէկ անօրէնութիւն աստեղի բնակիչներուն դէմ, ապա թէ ո՛չ ետքը իրենք ալ պարտական ըլլան պատասխան տալու, աս հրամանը պարտական ըլլան ամիկն զօրապետ հրատարակելու իրենց դուռդերուն մէջ. այսպէսով միայն կըրնայ պահվիլ ապահով զինուորութիւն կանոնը և պատիւը որ է մէկ էական պարտքը զինուորին:

Պէտքը չէ որ առիթ ըլլանք մենք ըսել տալու մեր վրէ Փրանսալի ազգին, մի թէ ասոնք են ան կըտորիճ դիւցազունները՝ որ կըշահաւտակենկոր պատերազմի դաշտին մէջ բոլոր Եւրոպայի խաղաղութեան համար, ուրեմն հից մէկ անիրաւութիւնը ու անարժան դործքը ան պատիւ չընէ ան դաբնները՝ որ ամիկն կողմէն զարդարած կըփառաւորեն զձեզ՝ դաբնները՝ որ իրաւամբ կարդինաւորին զէրը բոլոր աշխարհին, ղերեմ չըք պարտական է որ ընծայէ ձեզի պսակ յաղթութիւն՝ որ ձեր քաջութիւնը ընծայեցիք իրեն փափաքելի խաղաղութիւն:

Հասարակաւ. Բրինչիբէ Էլաուդձէմպէսկը: Փետրվարի 9 ին մասն Լարէվիլ քաղաքը ու անկից սկսան երթալ դէպի Ռահէմս: Առին նաև Պեռլ-Օբ-ձօօմ ամրոյը որուն մէջը կար 80 կտոր թօփ: Ասոնցմէ զատ Նամուր ու Պրուսսէի քաղաքներուն բանալիները խրկըվեցան Աղեքսանդր կայսեր:

17 ին:

Մասու 14 ին Փրանսալները որ առաջ դուցերէին դէպի Վէրթուս, սկսան ետ քաշուիլ դէպի Լամբօպէրթ միջև Մօնթմիրայլ, և միջև Ֆէրթէ-Սօն-Ժուառ: Բօնթէ Հատոէք տեղակալ Ֆէրթ Մառէշալը դաշնակցաց կողմէն ամսուս 15 ին երբոր է մացաւ թէ Մօրթէին մէջ, Փարթէնպոլին շրջանակները կայ 1200 հոգի Փրանսալներէն, զարնըվեցաւ ան տեղին հետ ու տիրապետեց, ան պատերազմի մէջ դաշնակիցները բռնեցին շատ գերի Փրանսալներէն ու մէկ կտոր ալ թօփ:

Ա.

Ամսուն 13 ին գիշերը Փրանսըղները հաւան թաղուցին Եօն, Աէննա գետերուն կամուրջները Մօնբուօնին մէջ: Ա իրենք քաշվեցան Սէննա գետին ետեւը: Պիանքի տեղակալ Մառէշալը շուտով զօրք անցուց աս գետերէն անդին նաւակներով ու սկսաւ Փրանսըղներուն ետեւէն իյնիլ: Տիրապետեցին նաւ Բրովինսին, Տաննէմարին ու Նանժիսին, Փրանսըղի զօրքը աս տեղվանքէ ետ քաշվեցան դէպ ի Տօմաննա՝ որ էր 25 միլիոն հեռու Փարէզէն:

Փրանսըղները երբոր ետ կը քաշվէին կոր Լալօնէն, Պուշէն Պուշի Ճէնէալը հրամայեց Սաքքէն ու Եօնք Ճէնէալներուն որ ետեւուն իյնան Փրանսըղի ետ քաշվող բանակին, ու վռնտեն Տօմաննէն ու Մօնթմիւայէն մինչև Լալօն-Թահէրի: Նաբօլէօն կայսրը Թրուաէն ետ քաշվէին ետև գնաց դէպ ի Նօթէնի, և տեսնալով այսպիսի աւրաղ շարժումը դաշնակցաց բանակին՝ որ վերտանգի մէջ էր նաև ետեւէն ու քունտի դուրս կտրվելու հաղորդակցուէ ուրիշ գունդերու, շուտով թողուց Նօթէնի թու գնաց Սեցցանէին ճամբայով դէպ ի Լամբօպերթ: Աս երբոր իմացաւ Պուշէն Ճէնէալը՝ որ կը կենար Աէնթուս, մէկէն հրամայեց Սաքքէն ու Եօնք Ճէնէալներուն որ դացերէին առաջ, ետ քաշվին ու միանան իրեն բանակին հետ: Ան ճամբաները՝ ուսկից որ պիտոր ետ քաշվէին աս երկու Ճէնէալները խիստ քէշ ու աւրած ճամբաներ էին, աւոր համար աս ճամբաներուն մէջ շատ գէրի ինկաւ դաշնակիցներէն Փրանսըղներուն ձեռքը, ասոնց մէջը կար նաև Ալտուֆէլ Ճէնէալը և մէկ բանի կտոր ալ թօփ՝ որ չեկցան փախցընուի հետերին:

Աս միջոցներուս մէջ Բրինչիբէ Ըվառդէմպէկը մտածելով թէ իրեն հարկաւոր կը ընայ ըլլալ անցնիլ Սէննա գետին աջ կողմը, անոր համար պատերազմեցաւ ու առաւ Նօթէնի թու Պրաի քաղաքները ու կամուրջները որ էր Սէննա գետին վր. աս Նօթէնի թ. քաղաքը որ խիստ հարկաւոր տեղմընէր Փրանսըղներուն, շատ դէմ գրին չիտալու համար դաշնակցաց, և բոլոր քաղաք մտնալու ճամբաները քոցերէին արգելներով, բայց ի վերայ այսր ամի չեկցան դիմանալ դաշնակց զօրաց քաջութիւն առջևը: Ամէն կողմէն Փրանսըղները ետ կը քաշվէին, կէսը կերթային կամրանային ամրոցներուն մէջ, կէս մընալ կերթային կրմիրանային Փարէզէն առջևը եղած բանակին հետ:

Աինձինձերօտ Մոսկովին Ճէնէալը ամսուն 15 ին հասաւ Աէննա ուրտեղ գերի բռնեց բոլոր հոստեղի պահապան զօրքը, գտաւ

նմանանք հոստեղը 16 կտոր թօփ ու խեղճ նալ պատերազմի պաշար. իրեն առաջադաս գունդը գացերէր մինչև Ռահէմա. աս Ճէնէալը խրկերէր Ըվառդէն Բրինչիբէին բանակները Մօնա, Աէննա ու Ռահէմա քաղաքներուն:

Աինձինձերօտ Մոսկովին Ճէնէալը երբոր մտաւ Փրանսա՝ հրատարակեց աս հետեւալ ծանուցման թուղթը Փրանսըղներուն:

Փրանսըղներ:

Մենք կը մտնանք կոր ձեր առջի տէրութիւն հին սահմաններուն մէջ. Ըվառդէն թէրութիւն յաջորդ Բրինչիբէն կուգայ կոր մեր ետեւէն իրեն բոլոր դունդովը: Ա՞՞ յաջողութիւն տըվաւ մեր զէնքերուն, Մոսկովստանու փառացը համար ու Գերմանիայի ազատութիւն: Ա՞՞ կը լըմնցընէ իրեն սկսած դործքը պարտաւորելով Վաբօլէօն կայսրը որ տայ ան խաղաղութիւն՝ որ կը փախաբէր դուք ալ բոլոր ստիւիլ: Կարթագէ դաշնակից տէրութեց ծանուցման թուղթը և կը տեսնէր թէ միայն խաղաղութիւն կուգէն, հարցուցէ՞ք ձեր քաղաքացիներուն թէ ինչպէս կը վարին մեր յաղթական ղինուորները անոնց հետ, և հաւանեցէ՞ք թէ ասոնք մտան իբրև բարեկամ ձեր քաղաքներուն ու գեղերուն մէջ:

Արեմըն ընդունեցէ բարեկամութիւն մեր ղինուորները, ասոնք ուրիշ բան չեն ուզէր ձեզմէ բաց ի իրենց ապրուստներէն: Մէկ պզտիկ անկարգութիւնը պիլէ ընէլու ըլլան մեր ղինուորները, մէկէն վաղեցէ իմացուցէ՞ք ինձի, և ղիս միշտ պատրաստ կը գտնաք ձեզի խելու, ու պատժելու ան ղինուորները իմին բանակիս որ կը յանդգնին դործելու անօրէնութիւն ընդդէմ օրինաց իմ փառաւոր թաղաւորիս, կողմաւորելով այդ ընէլու մէկ Փրանսըղը:

Ամէն քաղաքացիները թող մնան հանդարտ իրենց բնակութիւններուն մէջ, ամէն տէրութիւն պաշտօնաւորները դործ ամեն իրենց պաշտօնը... Մենք կը պատերազմենք միայն Նաբօլէօնին ղինուորներուն դէմ, չուզէր ամ որ քաղաքացիները զէնք վերցընեն, ու անմեղները խառնուին յանցաւորներու հետ. աս դիտնաք յայտնի, որ յանկարծակի մէկ քաղաքացիմը կի մէկ գեղացիմը ձգելու ըլլայ իրեն հանգիստ ու հանդարտ արհեստը, և զէնք վերցընէ մեզի դէմ, հրաման կուտամ խաղախներուս որ վրէժ առնուն ձեզմէ կրակով և սրով:

Հաստատու. Աինձինձերօտ գլխաւոր Ճէնէալ խաղախներու:

5. Իետրվարի 1814:

Փետր.

Փետրվարի 10ին Վոռնթեմպեռի Բրին՝ չիբեին դուռը սկսաւ առաջ գալել դէպ 'ի Սէնս քաղաքը, և երբոր հասանէ իմացան թէ Փրանսընները 3000 հոգիով և մէկ ամուր պատնէշովմը կուղէին պաշտպանել զիրենք քաղաքին մէջ. առ քաղաքը բաց 'ի հասար պատեր ունենալէն, պատած էր չորս կողմէն մէկ լայն փոսովմը: Դաշնակիցները էն առաջ տիրապետեցին քաղաքի վարչներուն թեթեւ պատերազմովմը, և թշնամին մնաց քաղաքին մէջ և բոլոր գէշերը թիւֆէնկով կրպատեցաւմէին:

Աս դործողուն մէջ դաշնակիցները դեռ պան իրկեցին Ալիքս Փրանսըն Ճէնէռալին՝ որ կրպաշտպանէր զքաղաքը, թէ պարպէ ու անձնատուր ըլլայ իրենց. պատասխան տրվաւ Ճէնէռալը թէ քիչը բաւականապէս ամրացուցած է և կրնամ պաշտպանել. առ երբոր լսեցին դաշնակիցները իրենքալ սկսան պատրաստվել առնելու համար քաղաքը իւրիւնշ ընելով:

Ամուս 11ին, կէսօրէն առաջ Վոռնթեմպեռի Բրին՝ չիբեին բոլոր դուռը մէկ տեղ ժողվեցան Սէնս քաղաքին առջևը: Դաշնակիցները էն առաջ ջանացին քաղաքին դուռները կտրտել բայց չհիրցան, վնդի առաջ աղէկ կարգով չսկսան 'ի դործ դընել, անոր համար շուտմը որոշեցին որ քաղաքին կրակ տան թօփով, խէլմը տեղ կրակ ձգեցին քաղաքին մէջ, բայց ներսի եզօղները մէկէն մարեցին, և ասկից ետե երբոր որոշեցին յարձակելով առնուլ քաղաքը. գրտնրվեցաւ մէկ դուռմը մեծ շէնքիմը ետե որ էր մէկ դպրատուն մը, և շինուած էր քաղաքի պատին վրայ. կտրտեցին առ դուռը, բայց դռան ետեը հիւսված էր հաստը պատով: առ շէնքին մէջը լցուած էին Փրանսընները և սաստիկ կրքակ կրնէին դաշնակցաց վնդարդելու համար իրենց առաջ երթալը, բայց 'ի վերայ այսր ամբ դաշնակիցները զբանալով մէկնեղ ծակմը դացին մինչև շէնքին առջևը, հոսալ արգելմը ելաւ դաշնակցաց առջևը, քի առ շէնքին դուռը քոցված էր երկաթ դուռով, ու ետեէն ամրացուցած էր հեռած պատերով, և Փրանսընները ետեէն սաստիկ կրակով կրպատեցաւմէին դաշնակցաց հետ, հետեակ զօրքը դաշնակցաց ըրին չորին վերջապէս առ արգելալ վերցուցին իրենց առջևէն, և ներս վաղելով տիրապետեցին բոլոր շէնքին, և ասկից ետե դիւրաւ մտան նաե քաղաքին մէջ ալ. քաղաք մոտնարեւ ստեն առ դաշնակցաց դուռը, մէկալ դաշնակցաց դուռներնալ յարձակեցան քաղաքին վն իրեք կողմանէ, և շուտմը տիրապետեցին քաղաքին դուռնէ:

րուն և քաղաքին՝ որ դեռ Փրանսընները կրպաշտպանէին կոր կրակ ընելով տուռնէ րուն պատու հաններէն:

Փրանսընները վարնովեցան Եօնէէն անդին, և դաշնակիցները չհիրցան տահա վաղել Փրանսըններուն ետեէն՝ որովհետե չէր լըմնցած դեռ գետին կամուրջը: Գերի ինկաւ դաշնակցաց ձեռքը մէկ երեւելի զօրապետմը և խէլմնալ Փֆիչիալ, ասոնցմէ զատ 100 ալ զինուոր: դաշնակիցներուն կողմէն 12 հոգի մեռաւ, 100 ալ վիրաւորվեցաւ: Զվիցցեռի կողմէն աներուն պատմածին կէտէ, երբոր Մէնցէները փետրվարի մէկին մտան կրէնալ, իրկեցին մէկ ուժով դուռը մը Մօնթ-Սէնիսին տակը: Լեան քաղաքին ու Փարէզուն մէջ տեղը եղած ճամբաներուն հաղորդակցուել կտրուկերէր առ միջոցիս:

Ամուս 11ին Եաբօլէօն կայսրը դարնը վեցաւ Պուշէն Ճէնէռալին բոլոր դուռնդին հետ Փերթիէին մէջ, առ Ճէնէռալը պարտաւորվեցաւ որ ետե քալի դէպ 'ի Վերթուս կորսնցընելով 72 կտոր թօփ, և շուրջ 12 հազար հոգի որ գերի ինկան Փրանսըններուն ձեռքը: Վերթուս հասնելունպէս Պուշէն Ճէնէռալը, Մասկովի պաշտպան լսված դուռը հասաւ շուտմը Եաբօլէօն օգնուելու առ Ճէնէռալին՝ և կար դուռիկով հոստեղը իրեն բանալը, երթէ սի օրը վաղեց Փրանսըններուն վրայ, և իսկ լացընեցին 'ի զատ իրեն կորսնցուցած 72 կտոր թօփը ու գերիները, բունեց գերի բոլոր Փրանսըններ թօփերը. ասկից ետե Եաբօլէօնը դնաց Մէօլանին ջըմանակները:

Աս միջոցիս Բրին՝ չիբէ Ելաուդ ձեմպեռի Ճէնէռալին բանակը էր Պրահն ու Փօնթէնըպօին մէջ տեղը: Նեմցի կայսեր բանակը էր Նօթէնթին մօտիկ, և տաւաղապահ դուռը դաշնակցաց՝ որ շատ էին Պալիէռացիք 4 սահաթ հեռու էին Փարէզէն: Ամուս 12էն մինչև 18 մէկ երեւելի գործողութիմը չիպատասեցաւ առ տեղվանքը: Աս միջոցներու մէջ կրիսովէրկոր Եաբօլէօն քաղաքին մէջ խաղաղութե վրայ բայց դեռ բանմը չէր որոշված: Ամուս 27ին յարթութեէն ետե որ րրին դաշնակիցները Պարտուր-Սուալ պատերազմին մէջ, Եաբօլէօնը քալվեցաւ դէպ 'ի թրուա և կրյուսար թէ պաշտպանէ զինքը բանակելով Թրուա քաղաքին ու Լօպրէսէլ գեղին մէջ տեղը: Մարտի 3ին դաշնակիցները նորէն դարնը վեցան Փրանսըններուն հետ. առ պատերազմը կառավարեցին անձամբ Աինթէնթէն Մասկովին Ճէնէռալը ու Վրէտէ Պալիէռացի Ճէնէռալը, Լօպրէսէլ ու Թնիլէ գեղերը առին դաշնակիցները իւր:

լըրիւն ընելով հանդերձ սաստիկ թօփն կրակով, ֆրանսիացիները վառվեցան իրենց կեցած աղէկ դիրքերէն և ետև քաշվեցան սաստիկ շփոթութեամբ իսառնափնդոր կարգով: Ֆրանսիացիներուն ձիաւորները դարձեալ վեցան նորէն դաշնակիցներուն հետ իրենց գունդը պաշտպանելու համար, բայց ասով տասա պէթէր կը շփոթէին: Այն ժամանակ թէին Մոսկովի ձիաւորներուն ճէնէալին գունդը բռնեց ֆրանսիացիներէն 1000 հոգի գերի ու 9ր կտոր սլ թօփ:

Այն օրվան մէջ աս գունդը պատերազմեցաւ ֆրանսիացի մէկ թօփի հետ. սպաննեց 300 ձի, առաւ 40 կտոր թօփ, և ճիւղաւ ֆրանսիացի ճէնէալին բոլոր թախը: Քօնթէ Բրիտէն ճէնէալը, որ էր նաև պատերազմի օգնականը Ալեքսանդր Մոսկովի կայսեր Մարտի 12ին առաւ Ռհէլմա քաղաքը պատերազմով: Աստղի պահապան զօրաց մէկ մասը որ էր ձիաւոր, ուղեցին խալսել դիրքեր, բայց ամենքը սուրէ անցան. բռնեցին դաշնակիցները 2500 դերի, ասոնց մէջէն Լաբօսթ ճէնէալը ու Ռհէլմա զօրապետը շատ օֆիցիալներով, ասոնցմէ զատ տախն նաև 10 կտոր թօփ: Դաշնակցաց կողմէն խիստ քիչ մարդ զայ եղաւ, վն զի շատ կորաբաւ չէր ու աղէկ կարգով պատերազմեցան:

Ամսու 9ին Նաբօլէօն կայսրը պատերազմեցաւ Պուշէն ճէնէալին հետ Լաօնին կողմերը ու չարաչար յաղթուած ետ քաշվեցաւ դէպ ի Սուսօն: Ճերորդ դունդը որ էր Մառմօնը ճէնէալին հրամանացը տակը, դուրս կորբրվեցաւ մեծ բանակի հազորդակցուէ ու դրեց բոլորը զայ եղաւ, միայն մէկ պղտիկ դունդով ձիաւորներու խալսեցան փախչելով: Իսկ մէկալ մնացած հետևակ զօրը 50 կտոր թօփով գերի են կան դաշնակցաց ձեռքը: Բրիտէիէ Ըվառդ ձեմպեուկ ճէնէալին պատերազմեցաւ Օսթրօ ֆրանսիացի ճէնէալին հետ Մաքօնին մօտիկները ու առաւ իրեն թօփերը: Աս յաղթութենէն ետև Պուսֆա Նեմցէի ճէնէալը մտաւ Լիօն քաղաքը և իրեն զօրաց մէկ մասը միացաւ Լոռա Ալէլինկիթօն Խիլիդի ճէնէալին գունդին հետը:

Ամսու 13ին խապարը հասնելունս դաշնակցաց մեծ բանակին մէջ որ կը կենար Ըվմօնթ, թէ Ռհէլմա տանքվեցաւ, շուտը Ալեքսանդր Մոսկովի կայսրը ու Պուշէն թէրը գացին Նեմցէին կայսեր Ըառաջ, ու իրեն ընծայեցին ամսու 9ին գերի բռնը ված դրօշակը պատերազմին մէջ որ ֆրանսիացի կայսրուհին ինքը իր ձեռքով բանեցրեր: Մարտի մէջ Փարէզին եկաւ աս հե-

տուէլ խապարները: Պատերազմը Մոսկովա ֆրանսիացի Մայրաղաքին մօտիկները յետ անբաւ ու որոշեց յաղթութենէն որ ըլլաւ Նաբօլէօն կայսրը դաշնակիցներուն դէմ, որ մէկ քանի օր առաջ տարածվէր բոլոր քաղաքին մէջ այսպիսի ուրախութեամբ խապարներ: ամենքը սաստիկ վախաւ մէջ ինկան. շատ տընվորներ որ տունով տեղով հոս փախէր ապաւիններէն, նորէն ելան գացին, և խիստ շատ շփոթութեամբ ինկան երբոր լսեցին թէ Լոռա Ալէլինկիթօն Խիլիդիին ճէնէալը առաջ կուգայ իր Սպանիայի կողմէն, և չէին դիտէր ուրտեղ փախչին գտնալու իրենց ապահով տեղը, վն զի ֆրանսիացի թշնամիները պատերէին չորս կողմէն: Առջի պատերազմներու ատեն, շատ օտարական մարդիկներ կրփախէին Փարէզ իբրև մէկ ապահով տեղը աղատելու հմր պատերազմներու խնդրաւորութենէն, և կըսէին թէ Փարէզէ կեդրոն, և թէ կեդրոնին մէջ քիչ կը գացվի պատերազմի պատճառած նեղութենէն, բայց հիմայ բաները փոխվեցաւ, բոլոր վտանգը ու բոլոր պատերազմի շամթան ժողովեցաւ Փարէզու վրայ, վն զի հոստեղը պիտոր որոշվէր աշխարհի խաղաղութիւնը ու հանդարտութիւնը:

12 Մարտի:

Փարէզու օրագրութե մէջ ըսաւ թէ Մարտի 4ին Պուշէն ճէնէալին թէթև ըսված ձիաւորներուն գունդը երևեցաւ Փարէզու պատնէներուն առջև ու շատ վախ և շփոթութեամբ ձգեց քաղաքացիներուն մէջ:

Ռհէլմա գաղթելային մէջ պատմեց թէ 5 դիւտոր պատուոյ ըսված պահապաններուն գունդէն որ ճամբայ ելան փարէզին փետրվարի 25ին պատմեցին, թէ անտոնը դաշնակիցները 7 ապահովան միջոց միայն հետէին Փարէզին. և անկից կրփախընենկոր դժուարադիւտ հնութիւններ, ու թէրութե վերաբերեալ ազնիւ ու սուղ բաները որ 8 օր առաջ պատրաստված էր: Փետրվարի 17ին մինչև իրենց ճամբայ ելած օրը բոլոր ժողովուրդը՝ առը ելած կաղաղակն եղեր. կամ խաղաղութե կի դաշնակից տերութիւն: Աս պատճառիս համար շուտը բուռիւ խրկեցին Նաբօլէօնին իմացնելու համար անշիւթութիւնը, և ինքը անձամբ եկաւ Փարէզ և խաբեց ղժողովուրդը թէ մօտ է ստորագրել վելու լէհանտը խաղաղութիւնը: Ասկից ետև ժողովուրդը միշտ կաղաղակէր նոյն ձայնը քիչի հրապարակներուն մէջ, պատու հանձնէրէն. և հիւ մէկ Փարէզցիներ չէր ուղեր երթալ բանակը:

Սուրբթ մտաւ շաբաթ, որ էր մեծ ճէնէալ Սպա

Այսինքն մէջ Ֆրանսիացի բանակին, կան-
ջովեցաւ իրեն դուռնով Ֆրանսա որ հանտե-
ղը պատերազմի, մէկ մասը աս դուռնին փե-
տրովորի 12 հասաւ Լիօն: Այնքա անուսով
Ֆրանսիացի մէկ Ճէնէրալը մարտի ճին հա-
նեց մէկ հրամանով ոտք հանելու բոլոր Ֆը-
րանսայի ժողովուրդը դաշնակցաց դէմ: Աս
բանս երբոր լսեց Բրիտիշէ Ըվառդէմ-
պէտի դաշնակցաց բանակին էն մեծ Ճէնէ-
րալը մէկէն ըրաւ աս հետեւէ ծանուցում-
ները Ֆրանսիացի ազգին:

1. Ո՞ր և իցէ անձմը որուն ձեռքը գրտը-
վի ղէնք և իմացի թէ ապստամբող ժողո-
վորդեան դուռնէն պիտոր ըլար, բռնովի
մէկէն ու սեպի իբրեւ պատերազմի դերի և
սիւրիկին ըլլովի դաշնակցաց էն հետեւ քա-
ղաքներուն մէջ: Ո՞ր և իցէ բնակիչ կի՞ քաղա-
քայի կի՞ գեղացի թէ որ սպաննէ կի՞ վիրա-
ւորէ մէկ զինուորով դաշնակցաց բանակին,
բռնովի ու բերովի զինուորական ստեանին
առջև, ու 24 սահաթ չանցած թիւֆէնկ
էնմիշ ըլլովի:

2. Ինչ և իցէ քաղաքի մէջ թէ որ ղանդակ
զարնովի ապստամբուէ համար ժողովուրդ-
թօփ ընելու, մէկէն կրակ տրի ան քաղաքին
կամ գեղին:

3. Ամէն քաղաք պարտական ըլլայ պա-
տասխան տալու թէ որ պատահելու ըլլայ-
նէ մէկ աւազակուիմը իրենց սահմաններուն
մէջ, և վրանին տուրք դրի աս հետեւեալ
համեմատութիւն:

Ան քաղաքները՝ որուն մէջ 20,000 բնա-
կիչն պակաս ըլլայնէ, ձերիմէ տան 500,000
դուռուշ: Որուն մէջ լայ 5000էն մինչ 15000
բնակիչ, տան 100,000 դուռուշ: Ո՞ր քաղա-
քի մէջ լայ 1600 էն պակաս բնակիչ, տան
համեմատութիւն իրենց կարողութիւնը:

4. Ամէն զորապետ իշխանութի ունենայ
ի՞ գործ դնելու ան կարգադրութիւնները՝ և
անունն պատանդ աւելի քաղաքի էն ազնւ-
ւիկաններէն, և խրկեն դաշնակցաց բանա-
կը: Հոն կենայ մինչև որ վճարվի ձերիմէն,
և զյանցաւորնալ գտնան ու յանձնեն դաշ-
նակցաց ձեռքը:

5. Ան քաղաքները՝ որոց բնակիչը ոտք
ելած ամէնքը, դէմ դնեն դաշնակից զօրաց,
մէկէն կրակ տրի ու հիմայատակ ըլլովի:

6. Թէ որ բռնովի մէկը՝ որուն գովէն ել-
լայ մարտի ճին հանած հրամանը Այնքա ձե-
նէրալն և կի՞ ուրիշ ապստամբութիւն տրա-
մադրելու թուղթեր, սեպի իբրեւ արտա-
շաղհա ու մէկէն թիւֆէնկէնմիշ ըլլովի:

7. Ամէն Ֆրանսիացի գերիները որ են
դաշնակցաց իշխանութի տակը, ինչ և իցէ
ձամբով թէ որ վրասմը հասցնեն դաշնա-

կից զօրաց և օգնականութիմը ցրցընեն Ֆրան-
սիացի բանակին, պարտական ըլլան պատաս-
խան տալու:

Ուրիշ կողմանէ մենք պաշտպանիքայի-
տոր խաղաղութի սիրով քաղաքացիները,
անոր հմը աս յօդուածները հրատարակելու
ատեն, նորէն կիմացընեմ որ պահի սրիւր ան
զինուորական կարգադրութիւնները ու կանոն-
ները մեր բանակին մէջ ինչպէս որ որոշված
էնէ: Ամէն զորապետ ուշ դնէ՝ ի՞ գործ դնե-
լու աս կարգադրութիւնները:

Աս մեր հրամանները կրպցըվին կամ տա-
րածվի չորս կողմը ան սահմաններուն մէջ,
ուրտեղ դեռ կրտիրապետէ Ֆրանսիացի զօր-
քը, և ան տեղերը որ քիչ ատենէն պիտոր
անընդուն:

Ելաւ աս հրամանը Թրուայի մէջ եղած
դաշնակցաց մեծ բանակէն 10 մարտի 1814:
Հասարակաւ. Բրիտիշէ Ըվառդէմպէտի:

Նեյցա. 10 Փետրի:

Երբոր խաղաղ եկաւ Նեյցա քաղաքը թէ
Սրբազանը Փօնթէնրայօէն ճամբայ ելած
պիտոր դայ հոն տեղը, քիչ ամէն ժողո-
վուրդը ոտք ելան ու պատրաստվեցան փա-
ռաւոր հանդիսով ընդունելու Սրբազանը:
Հոնտեղի եմար հրաման տրվաւ որ կէսօր-
վան մօտիկ զարնովի քաղաքին ամէն ղանդակ-
ները՝ իմացընելու համար բոլոր քաղաքի ժո-
ղովորդեան այսպիսի ուրախակի խաղաղը:

Կէսօրէն ետեւ սահաթը շին սկսաւ զար-
նովի ղանդակները ու չիւղադրեցուցին մինչև
որ հասաւ Սրբազանը հոն իրեն համար պատ-
րաստված պարտը. սահաթը շին քաղա-
քապետը ու բոլոր իրեն ժողովը նմանապէս
բոլոր քաղաքի իշխանները իրենց մարդիկնե-
րով և անբաւ ժողովուրդներով գացին մին-
չև Վարօին կամուրջը՝ սպասելու համար
Սրբազանին. սահաթը շին մօտիկները հա-
տաւ մէկ քուռիէմը ու խաղաղ տրվաւ թէ
հիմայ կրհամնի, անոր համար բոլոր ժողո-
վուրդը իշխաններով հանդերձ, անցան կա-
մուրջին անդին կողմը և անատենը հասաւ
Սրբազանը իրեն առապայով. անատենը մէ-
կէն քաղաքապետը մէկալ իշխաններով հան-
դերձ, մօտեցան Սրբազանի առապային, ու
ամէնքը իրենց յարգուիլ ընելէն ետեւ, քա-
ղաքապետը խնդրեց Սրբազանէն որ հաճի
կենալու իրեն պալատը. Սրբազաննալ յանձն
տաւ: Երբոր հասաւ Սրբազանը իրեն ա-
ռապայով քաղաքին վարըը. շատ բազմա-
թիւ ժողովուրդներու վազեցին առապային
մօտիկ, քակեցին ձիերը առապայէն, ու իբե-
կէ հիւսած չովաններ թախմիշ ըրած առապային
իրենք սկսան քաշել տանիլ առապան որչափ
որ

որ ճամբայ մնացերէր մինչև քաղաք . քաղաքէն դուրս ելան ամեն եղբայրութիւնները իրենց պայքարներով ու ամենուն ձեռքը կար վառած ջահեր . նմանապէս եկեղեցական ժողովը ընդ առաջ ելան և ունէին հետեւին ամպհովանի՝ որուն կոթերը բռնեցին հոտողի մայր եկեղեցին կառավարելանները : Սրբազանը վար ինչաւ առապայէն ու բոլոր ժողովրդեան օրհնուի տը վաւ, և ամպհովանիով քիչմը ճամբայ ընելէն ետեւ նորէն առապան մտաւ և սկսան ժողովուրդը անձամբ քաղցընել առապան . և Սրբազանին առապային առջեւէն կերթար . կոր բոլոր ժողովը երգելով զբեղ ան գոհաբանեմ ու ուրիշ երգեր : Սրբազանը հասաւ Նիցցային աթոռանիստ եկեղեցին . ժամը զարդարված էր խիստ փառաւոր, ու հոն տեղը կեցաւ մինչև որ լոմբնցաւ Սրբութիւն օրհնութի տալը հոտողի եմպը, և ասկից ելաւ նոյն հանդէսով ու գնաց քաղաքապետին պալատը, իրիկվան սահաթը ջին մօտէրը խէլմը բաղմունի չաղըճիններու Սրբազանին նստած պալատին պատու հաններուն տակը չաղեցին, Սրբազանը չիկրցաւ պատուհանէն երևնալ խիստ շատ հոգնած ըլլալուն պատճառաւ :

Իրիկունը Բոլոր քաղաքը լուսաւորութիւն ժողովուրդները՝ առանց քիչի կառավարուէ հրաման առնելու, և Նիցցային մէջ չէր տեսնուած՝ այսպիսի փառաւոր լուսաւորութիւն : Սրբազանը երբոր երբեմն երբեմն կերևնար պատու հանէն օրհնուի տալու այսպիսի բարեկերտ ժողովրդեան, մէկ բերան ժողովուրդը կաղաղակէր, կեցէ Սրբազանը, կեցէ ինքը : Ինչպէս որ համըրվեցանէ 2000 հոգիէն աւելի էին բոլոր եղբայրութիւնները ու եկեղեցականները՝ որ ամենքը ձեռվընին ջահ բռնած կերթային կոր Սրբազանին առջեւ :

Ի Դ Ա Լ Ի Ա .

Ճէօվա . 20 փետրվարի :

Սրբազան ֆաթը յանկարծակի եկաւ հասաւ Սալոնա Նիցցային կողմէն . Սրբազանին հետը կար միայն Պերթացցոյի եպիսկոպոսը ու իրեն բժիշկը : Սրբազանը ունէր իրեն առաջ նորը մէկ գունդմը՝ հանդերձ մէկ զօրապետով : Պարագան աս դիպուածքին պմենէին չիմացվեցաւ դաղեթաներուն մէջ . քի Սրբազանը ինչպէս եկաւ Փրանսայէն, արդէօք Նաբօլէօն խրկեց կի՛ ուրիշ ճամբովմը խալըեցաւ չիկրցուիկը : Աս իրաւ է որ դաղեթային պատմածին կէօրէ Նաբօլէօնը երբոր տեսաւ թէ դաշնակիցները մօտեցան Փանթիքալօին, խրկեց մէկ զօրապետմը որ վեր

ցրնէ անկից Սրբազանը, ու տանի Փրանսայի ներսի սահմանները : Ոմանք ըսին թէ աս զօրապետը փոխանակ Փրանսայի ներսի սահմանները տանելու, առաւ բերաւ իդալիայ՝ թէպէտ և դաղեթաներուն մէջը չի պատմվեցաւ :

Նաբօլէօն կայսրը յունվարի 22ին վճիռմը ըրաւ թէ ասկից ետեւ իդալիան չիվճարէ ան 30 միլիոն դոլը որ ամեն տարի պարտական էր տալու Նաբօլէօնին :

Բօ գեպին ալ եղբերէն . 8 Մարտի :

Սրենիէի իդալիայի Փրանսըզի բանակին մէկ ճէնէալը դնաց իրեն բանակովը Ռէճիօնէն Պօրկօ-Փօրթէ՝ որ անկից միանայ իդալիայի փոխարքայի բանակին հետը . աս երբոր իմացաւ Նաբօլի թէրը որոշեց որ զարնըվի Փրանսըզի մէկ գունդմը հետ որ կը բաղկանար 400 հոգիէ և կրկենար Ռէճիօնին ու Ռուպիէտային մէջ տեղը, և վառտէ դասնը դէպ ի Բարմա, որով պօշ կըհանէր Փրանսըզին մտածած խորհուրդները . աս պատճառիս համար Նաբօլիին թէրը ամսուս ծին զօրացուց Նէմցէին գունդը որ կրկենար Ռուպիէտային առջև մէկ հեռակ և մէկ ձիաւոր նաբօլիթանցիներու գունդով, և հրաման տրվաւ Քարասքօսային գունդին որ Մօտէնայէն երթայ դէպ ի Ռէճիօ, օգնելու իրեն առաջապահ գունդին . աս ամեն զօրքերուն սիրտը վառված էր պատերազմելու համար թշնամիին դէմ՝ Եւրոպան խաղըցընելու համար :

Այսպիսի խորհրդով ու հաւեսով սկսաւ պատերազմը ամսու ջին առաւօտուն սահաթը 3ին 4ին մօտիկները : Նաբօլի թաղաւորը անձամբ կրկառավարէր դաշնակցաց բանակը և այնչափ արագութեւ կըշարժէր աստիս անդին իրեն բանակը՝ որ Փրանսըզները փոխանակ դէմ դնելու պարտաւորվեցան ետ քաշվելու, ասոնք ետեւուն ինկան մինչև որ հասուցին զՓրանսըզները Մասօն, և այսպիսի արագութեւ ըլլալուն համար գործողութիւնները . դաշնակիցները բռնեցին 600 հոգի գերի Փրանսըզի վերջապահ գունդէն . իսկ մէկալ գունդերուն ղեկավարները մէկգվկէ բաժնըված անդին աստին ցրուեցան՝ որ երթեսի օրերը մէկիկ մէկիկ կըզլոմային ու կըժողվէին :

Աս պատերազմին մէջ շատ կըտրիճուէր ու տրտտուութի ցըցուցին Նաբօլիթանցիները : Մէկ յուսարներու գունդմը որոց զօրապետը էր Էսթէրհացի գօնթէն, որուն տակի ձին մեռաւ վերի պատմած պատերազմին մէջ, նոյն օրվան մէջ հաղիպեցաւ մէկ Փրանսըզի ձիաւորներու գունդմը՝ որ բաղմութի էին բան

բան զերեն գունդը, բայց 'ի վր' այսր ամբ, պատերազմեցաւ ասոնց հետ, ու շատ մարդ ջարդելով աստիս անդին փախուց վռնտեց, ու 40 հոգի ալ դերի բռնեց:

Ամուս 7 ին նորէն սկսաւ պատերազմը և ֆրանսըզները թեթեւ կերպովը դէմ դրնելէն ետեւ փախան մինչև Ռէճափօն պատերուն տակը. աս օրվան մէջ ալ շատ մարդ զայ եղաւ ֆրանսըզներէն մեռածով վիրաւորովով: Աս քիբը նոյն օրվան մէջ անձնատուր եղաւ դաշնակցաց, որովհետեւ մէյմը որ դաշնակիցները խապար խրկերէին թէ անձնատուր եղեք, մէյմալ որ կըջանային ֆրանսըզի հաղորդակցուելը կըտրել ետեւէն. ֆրանսըզները քաշվեցան ու անձան Լէնցա դետին անդիւր կողմը դէպ 'ի Բառմա:

Դաշնակիցներուն առաջապահ գունդը ամուս 4ին բանակեցան աս դետին ասդիւր

եզերքին վր: Դաշնակցաց կողմէն աս երկու օրվան պատերազմներուն մէջ քիբ մարդ զայ եղաւ, բայց ինկան մեռան մէկ քանի երեւելի օֆիցիւրներ: Իսկ ֆրանսըզները բաց 'ի շատ մասներ քաշելէն, Սեվարօլի իրենց ճէնէտալին մէկ պաճախը վիրաւորվեցաւ կիւլէովը և պէտք եղաւ որ կըտրվի ան պաճախը. և այսպիսի մահացու վէրքին համար ֆրանսըզները չիկրցան զիբը փախընել Ռէճափօն, անոր համար դերի ինկաւ դաշնակցաց ձեռքը: Բաց 'ի աս ճէնէտալէն դտան նաև 5 վիրաւորված դալեան զորապետ:

5 երդ դիտակին մէջ, 26 երեսին մէջ փոխանակ Սպանեօլի ըլլալու, եղերէ Սպանեօլի: և փոխանակ ըլլալու դումարը բուրբին՝ եղած է գու մարը բուրբովին:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն.

Բ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն:

Պարոն Պօթոն՝ պատերազմի օգնականը Ռէյմօնա Ճէնէտալին, որ էր Սպանիայի ֆրանսըզի բանակին մէջ, տեսաւ Ալթուրիա Օվիէտօնի մօտիկ մէկ ժողովրդապետիմը պարտեղի մէջ մէկ ամառ մը՝ որ պատահական կերպով աշանմիջ եղած էր մէկ ընկուղի ծառիմը հետ. ու բուրբովին միացէր մէկ եղերէր ծառին հետ. աս ամառիմը մէկ ձիւղը արմատէն դատած խալող տըվաւ, բայց խալողին հատերը փոխանակ ունեւալու մէկ չէքերային հիւթմը ինչպէս սովորական խալողները, ունէր իրեն հատերուն մէջ եղմը խալտ անուշ համով, անատներ եբբոր Պօթոն՝ զօրապետը ան կից անցուռէ խալողին հատերը աղէկմը դեռ չէին հասած, բայց ուրիշ պահած ունէր նոյն ամառիմը եղէն, անկից արվաւ որ համը ամենէ:

Նոյն պարտեղին մէջ տեսաւ որ մէկ ամառիմ ձիւղմը աշանմիջ ըրերէր երկու տարվան ընկուղի ծառիմը վրայ՝ աշանման աղէկ բունէրէր ու խալող արվերէր, բայց մէջի հիւթմը էր անուշ եղ. աս աշանման ընէլէն ետեւ տարիմը անցաւ և ամառները դատեց կորեց աս ամառիմը արմատէն:

Աս եկեղեցականը մէկ զարմանալի բանմընալ ցըցուց աս զօրապետին, ք մէկ ծիրանիմը վերաւ լիճ առանց կուտի, և կրսէր թէ աս կերպ ծիրանիմը եղերէ եապանի ծիրանին աշանմիջ ընէլով Վէնո ըսված բոյսին վրայ. աս բոյսը է տեսակմը սեօթաբ որ ցած կըմընայ, և ասոր ձիւղերէն է որ սէքեթ կըհիւսէն, և աշանմիջ ընէլուն կերպը այսպէս ըսաւ: Կըբբունայ մէկ քեօբմը աս բոյսին որ ըլլայ չափաւոր հասունթիւ, և ծովի աղեղնածեւ ասոր ձիւղը, և վերի ծայրը թափվի ամառ կերպովմը դետին մէջ և այսպէս կըձեւանայ մէկ արնկրված աղեղմը. աս աղեղին օւթման կըտրել կրվի վայրի ծիրանիմի բոյսը. եբբոր աս ծիրանին այնչափ կըմեծնայ որ ծայրը վեր կելայ աս աղեղէն, անատներ աշանմիջ կըլլայ քովելով քովելով մէկալ աղեղնածեւ ծուած ծառին հետ: Տարիմը անցնէլէն ետեւ, կըբոյսէ աս աղեղը կըտրելով ան մասը որ դետին տակը թաղված էր, կըկըտրէ նմանապէս ծիրանին ալ իրեն արմատէն, և այնպէս աշանմիջ եղած մասը կըմընայ Վէնո բոյսին վրայ, և ծիրանի կուտայ առանց կուտի:

Աս պատմելէն ետեւ կըյարեն գաղթեմաները թէ աս երկու փորձը թէպէտ և ընդգէմ կերպնայ բնաղնական դիտութե կանոններուն, բայց 'ի վր այսր ամի թող փորձեն նորէն հոստեղի երկու գործներնալ, վասն զի յաջողուլու ըլլայնէ շատ հետաքրքիր նիւթ կուտայ բնուէ բնախօսներու:

(Գաղթի փորձը, ու իրաւիայն):

Բուրբ Գարեղ քաղաքին մէջ հրատարակվերէր մէկ թուղթմը որ ժամանակին խառնութիւնները յարմարեցուցած էին Պատօժեղոս ք ծանրաչափ դործիքին կէօրէ: Աս ծանրաչափ դործիքը հաւանէրուն փոփոխութիւն կըբըցնէ, աղէկ, քէշ ևն. ուստի անիկա յարմարեցուցած էր այսպէս, այս ծառ հաւաճող դաշնակիցները փոփոխական ֆրանսըզներուն ճէնէտալները. անձրեւ ֆրանսան բոթորիկ, ֆրանսըզին սէքուլթը, չորութիւն ֆրանսըզին խաղան:

Աս գործքս՝ որ է պատմութիւն հիմակվան ատենիս, տասնըհինի օրը մէյմը կըտըպիւն 'ի ՎԵՆԵՏԻԿ 'ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ: